

Motion till riksdagen 2010/11:So587

av Eva Olofsson m.fl. (V)

Personlig assistans

1 Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen begär att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till ändring av 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, så att ursprungsintentionerna i LSS om möjligheten att leva ett liv som andra uppfylls.

2 Bakgrund

I FN-konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning fastslås rätten till självbestämmande och rätten att kunna delta i samhället. För detta behövs ibland personligt stöd i vardagen. Brist på sådant stöd tvingar idag många människor med funktionsnedsättningar till ett liv i passivitet, otrygghet och ohälsa. Ett aktivt agerande är nödvändigt för att FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar ska kunna få konkret betydelse i människors liv. Det svenska systemet med personlig assistans bidrar till självbestämmande för personer med funktionsnedsättningar.

En av grundtankarna med personlig assistans är att människor med funktionsnedsättning ska få leva det liv som de vill leva. Personlig assistans har förbättrat livskvaliteten enormt för många och är en av de viktigaste jämlikhetsreformerna i Sveriges historia.

I utredningen av assistanssättningens samhällsekonomiska effekter (Socialstyrelsen, SOU 2008:77) finner Socialstyrelsen att personlig assistans är en kostnadseffektiv insats som borde utökas till fler personer.

Fel! Okänt namn på

3 Besparingstrenden

LSS-kommittén har sett över lagstiftningen och lämnat förslag i sitt slutbetänkande "Möjlighet att leva som andra" (SOU 2008:77). Samtidigt som det finns vissa bra förslag i utredningen så har alltför många av förslagen sin grund i att man vill spara pengar. Generellt sett ser Vänsterpartiet inte stora möjligheter till det om man samtidigt ska uppfylla Sveriges åtaganden om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, vilket vi tveklöst måste göra.

Regeringen lade i våras en proposition med anledning av en del av utredningens förslag (2009/10:176 Personlig assistans och andra insatser – åtgärder för ökad kvalitet och trygghet) och vi förväntar oss att fler förslag kommer. Vänsterpartiet kommer att återkomma till assistansfrågorna såväl övergripande som i detalj framöver.

I både utredningen och regeringens proposition problematiseras kostnadsutvecklingen när det gäller personlig assistans. Regeringen skriver att de ser dämpande av kostnader som en av fyra principiella utgångspunkter i politiken kring personlig assistans. Vi anser att den personliga assistansen inte bör kosta mer än nödvändigt, men för Vänsterpartiet är inte kostnadsdämpning en principiell utgångspunkt i sammanhanget, utan rätten till en god personlig assistans ska stå i fokus.

I propositionen skriver regeringen att kostnadsutvecklingen ska uppmärksammas nu och även fortsättningsvis. Regeringen skriver vidare att möjligheter att dämpa kostnadsutvecklingen måste övervägas. Detta är självklart en betydelsefull signal till ansvariga myndigheter.

4 Akuta behov av lagändringar

Det stora och akuta problemet när det gäller personlig assistans idag är den utveckling av Försäkringskassans bedömningar av begreppet "grundläggande behov" som påbörjats utan politiska beslut.

Till de grundläggande behoven räknas: hjälp med personlig hygien, hjälp med måltider, hjälp med att klä av och på sig, hjälp med att kommunicera med andra och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den som har funktionshindret. För att en person ska vara berättigad till assistansersättning måste dessa grundläggande behov av assistans bedömas kräva assistans minst tjugo timmar per vecka.

Försäkringskassans bedömningar har på senare år skärpts på ett orimligt sätt som inte står i överensstämmelse med lagstiftningens intentioner. Detta inleddes 2007, men utvecklingen har sedan dess eskalerat och frågan har framförallt uppmärksamats under 2009 och 2010. Den nya linjen innebär att endast integritetskänsliga delar i de grundläggande behoven ska räknas när det ska avgöras om en persons grundläggande behov uppgår till minst tjugo timmar per vecka. Ett exempel som ofta nämns och tillämpas i verkligheten är att Försäkringskassan inte längre anser att det föreligger ett för assistans-

Fel! Okänt namn på

sättning grundläggande behov vid måltider i de fall man själv kan föra mat till munnen, även om ens funktionsnedsättning innebär att man inte själv kan skära, tillreda eller plocka fram maten. Ett annat exempel är att det inte räknas in i grundläggande behov att kunna tvätta sitt eget hår, utan Försäkringskassan räknar endast in assistansbehov vid toalettbesök och att kunna tvätta sig i övrigt vid bedömningen av ifall man kan sköta sin hygien.

De skärpta bedömningarna har lett till att många blivit av med sin assistansersättning och utvecklingen går allt snabbare. Under det första halvåret i år blev 143 personer av med sin assistansersättning, vilket är nästan lika många som under hela 2009. I augusti 2010 var takten 24 per månad enligt Sveriges Radios Ekot.

För de personer som blir av med sin assistansersättning innebär det ofta en personlig katastrof. Möjligheterna att leva ett liv som andras begränsas påtagligt, trots uppenbara behov av assistans som tidigare hade lagstöd. Många görs beroende av anhöriga. Denna nya praxis stämmer inte överens med de åtaganden Sverige har enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Dessvärre har denna nya linje hos Försäkringskassan fått stöd i Regeringsrätten. Därmed krävs lagändringar för att åtgärda problemen.

Riksdagen bör därför begära att regeringen skyndsamt lägger fram förslag till ändring av 9 a § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, så att man uppfyller ursprungsintentionerna i LSS om möjligheten att leva ett liv som andra.

Stockholm den 25 oktober 2010

Eva Olofsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Mia Sydow Mölleby (V)

Marianne Berg (V)

Lena Olsson (V)